

Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet

ЗОБО «Центр підтримки угорської культури»

90202 Beregszász, Széchenyi u. 59 B.

Tel./fax: + 380 3141 42815, e-mail:titkarsag@mekk.uz.ua, kmmi@swi.net.ua Honlap:

www.kmmi.org.ua

KMMI Hírlevél, I. évfolyam, 9. szám. 2009. október 28.

EZ TÖRTÉNT OKTÓBERBEN

Október 6. Az ungvári magyarság civilszervezeteinek vezetői, aktivistái a helyi Kálvárián *Szegelethy János* 1848-1849-es honvédhadnagy síremlékénél rótták le kegyeletüket, és gyűjtöttak meg huszonkilenc gyertyát ama 48-as hősök emlékére, akik Ungváron haltak meg, és a Kálvária temetőben immár jeltelen sírokban nyugszanak. A magyar *Himnusz* eléneklése után **Dupka Nándor**, az UMDSZ ISZ elnöke Juhász Gyula Vértanúink c. megható versét olvasta fel. Majd **Dupka György** megyei tanács képviselője, a MÉKK elnöke a szervezőbizottság nevében üdvözölte a megjelenteket. Az aradi vértanúkra emlékezve osztotta meg gondolatait a jelenlévőkkel **Fodor Zsolt** konzul, a Magyar Köztársaság Ungvári Főkonzulátusának képviselője. A megemlékezéseket követő koszorúzáson részt vett **Dr. Ljáh Erzsébet**, az ungvári városi tanács képviselője, az UMDSZ ungvári városi szervezetének elnöke, **Köszeghy Mária**, az Ungvári Információs Központ igazgatója, az UMDSZ Ungvári Járási szervezetének elnöke. Hasonló megemlékezés zajlott le a Szobránc utca 27. szám alatt: a magyar szabadságharc mártírja, dr. **Bémer László** nagyváradi latin szert. rk. püspök emléktáblájánál, ahol a MÉKK aktivistái és a főkonzultus képviselője koszorúzott. A rendezvényt sokan mások mellet megtisztelte **Angyal Gabriella**, a Kárpátaljai Népművészeti és Népi Építészeti Múzeum igazgatója, **Zsofcsák Zoltán** nyugalmazott iskolaigazgató, **Daruda László**, az Ungvári Információs Iroda főmunkatársa.

Október 3. Dél-alföldi '56-os Vitézi Rend vitézavató ünnepe Szegeden. Vitézzé avattak négy kárpátaljai magyart. A Dél-alföldi 56-os Vitézi Rend Törzskapitánysága Szegeden a Szent Ferenc rend 500 éves alsóvárosi templomában ökumenikus szertartás keretében a hét végén eskütétellel egybekötött vitézavatást szervezett. Kárpátaljáról négy tagjelöltet fogadott soraiba. A vitéz **Németh Bálint** elnök és vitéz **dr. Fejér Dénes** törzskapitány által átnyújtott Vitézi Oklevél szerint „...a vitézi létet és bátorságot jelképező karddal vitézzé ütötték és avatták” a sztálini lágerben elpusztult vitéz dr. Andor Elek (1891) unokáját, **Andor László** vállalkozót, dédunokáját, **Andor György** informatikust, vitézi utódként származási jogon **Dupka Nándor** jogászt, továbbá a helyi magyarság sokrétű szolgálataért **Zubánics László** történészt, egyetemi tanárt, az Ukrajnai Magyar Nemzeti Tanács elnökét. Vitéz **Kövér György** törzskapitány közlése szerint eddig Kárpátalján, illetve e vidékről elszármazott 38 vitézt tartanak nyilván, akik a több mint félezer magyarországi és kárpát-medencei vitéztársukkal együtt felesküdték az egységes magyar nemzet szolgálatára.

Október 4. **Zubánics László**, az Ukrajnai Magyar Nemzeti Tanács elnöke és a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet elnöke vezetésével kárpátaljai delegáció vett részt a horvátországi

magyar közösség kiemelkedő eseményén, a Drávaszögi kulturális napok rendezvényein, ahol fellépett az eszenyi *Ritmus* tánc együttes (művészeti vezetője: **Szabó Tibor**).

Október 8-9. A Corvinus támogatásközvetítő Zrt. kárpátaljai vállalkozásfejlesztési központoknál Técsőn (a Felső-Tisza Vidéki Vállalkozók Klubja: **Száva József** elnök, járási képviselő), Beregszászban (a Négyhatár-vállalkozók Szövetsége, **Kincs Gábor** elnök, Beregszász alpolgármestere, **Kincs Gergely** irodaigazgató) és **Ungváron** (Kárpátaljai Vállalkozásfejlesztési Központ, **Dupka György** elnök, megyei képviselő, **Fuchs Andrea** irodaigazgató) szakmai egyeztetést tartott. A vidékfejlesztés kérdéseit elemző szakmai találkozókra részt vett **Csimár Gábor**, a magyar Miniszterelnöki Hivatal (MeH) társadalompolitikai államtitkára, **dr. Tarcsi Gyula** miniszteri megbízott, **Somogyiné Lesták Ágnes**, a Corvinus Zrt. vezérigazgatója, **Bacsikai József**, a beregszászi konzulátus főkonzulja, **Szklavári Vilmos**, az Ungvári Főkonzulátus főkonzulja, **Gajdos István**, Beregszász polgármestere, az UMDSZ elnöke.

Október 12. Tatabányán lezajlott a Magyarországi és határon túli magyar könyvtárosok fóruma az *Ariel program és az elektronikus dokumentumküldés* témakörben. A rendezvény fő szervezője az OSZK Könyvtári Intézet Oktatási és Humánerőforrás-fejlesztési Osztály volt. A Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézetet **Juhász Sándor** irodavezető képviselte.

Október 13. A Kárpátaljai Népművészeti és Népi Építészeti Múzeum kiállítótermében **Brinkács István** festőművész jubileumi kiállítását **Angyal Gabriella**, a Kárpátaljai Népművészeti és Népi Építészeti Múzeum igazgatója nyitotta meg. A hatvanéves ungvári művészt többek között **Dupka György**, a MÉKK elnöke, **Klisza János** festő, és **Réti János** grafikus, **Fuchs Andrea** grafikus, a MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesületének vezetői is köszöntötték.

Október 15 – 17. A técsői Okszana Hotelben *Turisztikai értékek feltárása a Felső-Tisza vidéken* elnevezésű rendezvény zajlott le a Felső-Tisza Vidéki Vállalkozók Klubja szervezésében. A megjelent kárpátaljai és anyaországi szakembereket, előadókat Száva József elnök üdvözlölte. A kerekasztal-konferencia munkájában részt vett **Fodor Zsolt**, a Magyar Köztársaság Ungvári Főkonzulátusának konzulja, **Kincs Gábor**, a Négyhatár Vállalkozók Szövetségének elnöke, **Dupka Nándor**, a Kárpátaljai Vállalkozásfejlesztési Központ jogi tanácsadója, valamint a Corvinus Zrt. delegációja **Somogyiné Lesták Ágnes** vezérigazgató vezetésével, **Pánta György**, a magyarországi Észak-keleti Turizmus Szövetség vezetője.

Október 16. A Magyar Nyelv Éve alkalmából Széphalomban, Magyar Nyelv Múzeumban nyelvvédők, nyelvapolók, nyelvészek emlékeztek Kazinczy Ferenc nyelvújítóra a Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága – Anyanyelvi Konferencia szervezésében. Konferencián többek között **Dupka György**, a MÉKK elnöke *Az anyanyelvhasználat joga Ukrajnában* címmel tartott előadást.

Október 21-24. Az 1956-os forradalom és szabadságharc 53. évfordulóján a megtorlás áldozatai előtt tisztelegve több helyszínen koszorúzással egybekötött megemlékezésekre és más kulturális jellegű kísérő rendezvényekre kerül sor Kárpátalján a magyarlakta településeken.

Október 21. A beregszászi járási Mezőkaszonyban az UMDSZ és a MÉKK által három éve állított emléktáblánál gyűltek össze a megemlékezők. 1955–1957 között a helyi középiskola jelenlegi épületében tevékenykedett az itt élő fiatalok ellenálló csoportja. *Szécsi Sándort*,

Ormos Istvánt és Ormos Máriát szovjetellenes tevékenység vádjával, röpiratok, falragaszok terjesztése miatt ítélték el, s börtönökben, légerekben raboskodtak. 1991-ben őket is rehabilitálták. **Dupka György**, a MÉKK elnöke történelmi áttekintését követően az iskola tanulói alkalomhoz illő verseket szavaltak. A koszorúzáson részt vett **Bacsikai József**, a beregszászi magyar konzulátus főkonzulja, **Kádár Rozália** és **Braun Béla**, az UMDSZ Beregszászi Járási Szervezetének vezetői, **Revák István**, a megyei állami közigazgatási hivatal nemzetiségi osztályának vezetője, **Juhász Sándor**, az UMDSZ ISZ alelnöke.

Október 22. Az Ungvári 10. Sz. Dayka Gábor Középiskolában *Benyák Nándor, Orlovszky Vince és Kulcsár János* Tibor emléktáblájához tette le az utókor a hála koszorúit. **Árpa Péter** igazgató a hazafias nevelés fontosságára hívta fel a figyelmet, **Szuromi Antal**, a Magyar Köztársaság Ungvári Főkonzulátusának konzulja a budapesti 56-os eseményeket elevenítette fel, méltatta jelentőségét. **Dupka György**, a Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közösségének (MÉKK) elnöke az '56-os események kárpátaljai hatását ismertette. Az említett vendégeken kívül **dr. Lyáh Erzsébet** képviselő, az UMDSZ Ungvári Városi Szervezetének elnöke, **dr. Spenik Sándor** képviselő, az UNE magyar karának tanszékvezetője, **v. Lőrincz István**, a Kárpátaljai 56-os Vitézi rend nevében vett részt a koszorúzáson. Az intézmény diákjai ünnepi műsor keretében idézték fel a forradalom eszméit.

Október 22. A gálócsi temetőben a mártírhalált halt *Gecse Endre* református tiszteletes sírját koszorúzták meg a magyar érdekvédelmi szervezetek (UMDSZ, UMDSZ ISZ, MÉKK), az ungvári magyar főkonzulátus (**Mecseki Zoltán** konzul) és a település lakosai. **Gajdos István**, az UMDSZ elnöke az ungvári börtönben agyonvert lelkészre emlékezve kiemelte: büszkék lehetünk azokra, akik október napjaiban dacolva a megtorlásokkal, életük kockáztatásával kiálltak a pesti ifjak mellett. Közéjük tartozott a gálócsi ellenálló csoport is – *Pasztellák István, Perduk Tibor, Molnár László.* – Meggyőződésem: ha nincs 1956, nem lett volna 1989. Nem rombolták volna le a vasfüggönyt és – egyébként éppen október 23-án – nem kiálthatták volna ki az immár 20 éves harmadik Magyar Köztársaságot sem. Hiszem, hogy a forradalmárok erőt, szellemi töltést adnak ahhoz a mindennapi harcunkhoz, amelyet anyanyelvünk, iskoláink, templomaink megtartásáért vívunk – hangsúlyozta az UMDSZ elnöke. *Gecse Endre* tevékenységét az ifjúság nevében **Dupka Nándor**, az UMDSZ ISZ elnöke ismertette. Együtt emlékezett az egybegyűltekkel **Varga Jolán**, *Gecse Endre* és felesége nevelt lánya is. A megemlékezés a gálócsi tanácsháza udvarán folytatódott, ahol megkoszorúzták az ellenálló csoport emléktábláját, ahol a fiatalok hősi tetteit méltatta **Kőszeghy Mária**, az UMDSZ Ungvári Járási Szervezetének elnöke, **Szanyi Béla** járási képviselő, az UMDSZ járási szervezetének ügyvezető alelnöke, **Fuchs Andrea**, a MÉKK alelnöke.

Október 22. Ungváron a Magyar Köztársaság Ungvári Főkonzulátusának hívására a börtön falán lévő emlékjelnél koszorúztak az Ukrajnai Magyar Demokrata Szövetség (UMDSZ nevében **Gajdos István** elnök és **Kőszeghy Elemér** alelnök), a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ nevében **Brenzovics László** és **Milován Sándor** alelnökök) vezetői, az országos szövetség tagszervezetei (a MÉKK nevében **Dupka György** megyei képviselő, elnök, és **dr. Lyáh Erzsébet** képviselő, az UMDSZ Ungvári Városi Szervezetének elnöke, a KMSZF-től **Kincs Gábor** elnök, az információs irodáktól **Kincs Gergely** igazgató, az LMKSZ-től **Szarvas Gábor** elnök), az ungvári főkonzulátus és a beregszászi konzulátus képviselői és mások. **Sziklavári Vilmos** főkonzul felhívta az ünneplők figyelmét: e börtön falai közé mintegy 840 forradalmárt hurcoltak el Magyarországról a határon át, lábbal tiporva a nemzetközi jog normáit. Több kárpátaljai szovjet állampolgárt is letartóztattak.

Október 22. Koszorúzással egybekötött megemlékezés a nagyszőlősi Perényi Zsigmond Középiskolában. Nagyszőlősen a forradalom és szabadságharc alkalmából az UMDSZ és a MÉKK által állított emléktáblánál emlékeztek az egybegyűltek. 1955–1957 között e városban is tevékenykedett egy fiatalokból álló ellenálló csoport. Tagjai – *Illés József, Varga János, Kovács Zoltán, Milován Sándor és Dudás István* – szovjetellenes tevékenységükért börtönökben, lágerekben raboskodtak. 1991-ben rehabilitálták őket. – 1956-ban az itt tanuló fiatalok saját eszközeikkel próbáltak meg harcolni a diktatúra ellen: röplapokat terjesztettek, plakátokat ragasztottak, amelyeken Magyarország szovjet megszállása ellen tiltakoztak. A hatalom esetükben példát akart statuálni, és mindnyájukra szigorú büntetést szabott ki – emelte ki **Zubánics László** történész, az UMDSZ Ukrajnai Magyar Nemzeti Tanácsának elnöke. A koszorúzáson részt vett **Pető János**, a Magyar Köztársaság Beregszászi Konzulátusának konzulja, **Tóth Bálint** járási képviselő, az UMDSZ Nagyszőlősi Járási Szervezetének elnöke, **Zán-Schramm Ibolya** és **Dánics Éva** alelnökök.

Október 23. **Borbély Ida**, a MÉKK főtitkára szervezésében koszorúzás zajlott le Péterfalván, a helyi középiskola falán elhelyezett *Kiss Ferenc* emléktáblájánál, aki Péterfalváról származott el, szabadságharcos volt, aki a debreceni egyetem aspiránsaként 1956-ban részt vett a forradalomban, ezért börtönbe zárták.

Október 21. *Sütő Kálmán* és *Kecskés Béla*, a kárpátaljai magyar irodalom kiemelkedő alkotóinak emléke előtt adózva rendeztek szavalóversenyt a két költő szülőfalujában, Somban. A verseny résztvevőit Ködöböcz Attila iskolaigazgató, **Bacsikai József**, a beregszászi magyar konzulátus főkonzulja, **Dupka György**, a KMMI igazgatója, **Juhász Sándor**, a MÉKK menedzsere, **Lőrinc P. Gabriella** és **Bakos Kiss Károly** Bereg-vidéki költők köszöntötték. A verseny két fordulójában 59 versenyző vett részt. Az 1–3. osztályosok versenyében **Molnár Regina** végzett az első helyen **Polinszki Georgina** és **Bojtor Henrietta** előtt. A 4–6. osztályosok közül a zsűri **Demkó Anikót** találta a legjobbnak, mögötte **Varga Livia** és **Molnár Kinga** végzett. A 7–9. osztály tanulói közül **Mónus Dóra** győzött, a második helyet **Illés Zsuzsa**, a harmadikat **Híres Dóra** szerezte meg. A rendezvény után a résztvevők megtekintették a helyi irodalmi múzeum-könyvtárat, valamint megkoszorúzták Beregsomban Sütő Kálmán és a Csonkapapi Általános Iskolában Kecskés Béla emléktábláját. A rendezvény szervezője a Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége, a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, a Somi Általános Iskola tantestülete, valamint a Somi Irodalmárok Emlékmúzeuma volt.

Október 23. 95 éves a Munkácsi Tanítóképző (a Munkácsi Állami Egyetemhez tartozik), ebből az alkalomból - ünnepség és megemlékezés zajlott le. Az ünnepeltek az UMDSZ, a KMOA nevében **Zán Schramm Ibolya**, az UMDSZ Országos Nemzeti Tanácsának alelnöke és **Kőszeghy Elemér**, az UMDSZ alelnöke köszöntötte. **Dupka György**, a MÉKK elnöke a Kárpátaljai Magyar Könyvek sorozatból összeállított könyvcsomagot adományozott a magyar csoport könyvtárának, amelyet **Kótun Jolán** magyar szakos tanárnő vett át.

2009. október 31. Munkácson, a helyi színházban sor került a Kárpátaljai ruszin értelmiségiek fórumára és a Ruszin Néptanács V. tisztújító kongresszusára. A rendezvény munkájában részt vett és felszólalt **Dupka György**, a MÉKK elnöke is. A hat ruszin szervezetet tömörítő fórum újra bizalmat szavazott **Jevhen Zsupan** megyei képviselőnek, aki a további négy évben a Ruszin Néptanács elnöke maradt. Alelnökévé **Filep Lajos** történészt választották meg. Programjukba szerepel az autonómia ügye, a ruszinság országos szintű elismertetése, a kárpátaljai nemzetiségi liga újraszervezése, a ruszin oktatás, kultúra, könyvkiadás és más fontos kérdések.

Október 24. A Tiszapéterfalvai Képtárban **Prófusz Marianna** szövő és hímző mester munkáit bemutató tárlatot, valamint **Réti János** képzőművész grafikai kiállítását **Borbély Ida** alpolgármester, a képtár igazgatója és **Dupka György**, a MÉKK elnöke, a KMMI igazgatója nyitotta meg. A népművészet mesterét tevékenységét egyengető férje, **Pirigyi Béla**, az UMDSZ elnökségi tagja is köszöntötte. **Klisza János**, a MÉKK Munkácsy Mihály Képzőművészeti Egyesületének társelnöke **Réti János** grafikai munkásságát elemezte. Pohárköszöntőt mondott **Bacsikai József**, a beregszászi magyar konzulátus főkonzulja. A rendezvényt megtisztelte **Tóth Bálint** járási képviselő, az UMDSZ Nagyszőlősi Járási Szervezetének elnöke.

2009. Október 25. A beregszászi Európa- Magyar Házban emlékműsorra került sor Fedák Sári primadonna születésének 130. évfordulója alkalmából a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet szervezésében. A kiállítás anyagának gazdája a Budapest Főváros XVIII. Kerület Pedagógiai Intézete és Helytörténeti Gyűjteménye. A bereg-vidékről elszármazott híres primadonnáról filmes-bemutatóval tűzdelt előadást tartott **Zubánics László**, az Ukrajnai Magyar Nemzeti Tanács elnöke és a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet elnöke. Közreműködött **dr. Nagy Petronella** konzul, **Bakos Kiss Károly** és **Lőrinc P. Gabriella** költő. Kísérő rendezvényként az Intermix Kiadó *Kárpátaljai Magyar Könyvek* sorozatában megjelent új kiadványaiból is kiállítás nyílt. A rendezvényt megtisztelte **Bacsikai József**, a beregszászi magyar konzulátus főkonzulja.

2009. Október 25. Az 1956-os forradalom és szabadságharc 53. évfordulóját méltató 56-os Vitézi Rend találkozója került sor a beregardói református egyház parókiáján. Ünnepi beszédet tartott **Vitéz Kövér György**, a Dél-alföldi 56-os Vitézi Rend törzskapitánya, egyben felolvasta a központi irányító testület parancsát, hogy **v. Pocsai Vince** református lelkészt vitézi hadnaggyá léptették elő. **v. Dupka György** helytörténész bemutatta az „*Otthon a könny is édes...*” 1944-1955. *Kényszermunkára hurcolt kárpátaljai magyarok és németek nyomában a Donyeck-medencében* című gyűjteményt, amely Intermix Kiadónál jelent meg. A résztvevők megkoszorúzták a mártírhalált halt báró Perényi Zsigmond emléktábláját, ahol **v. Zubánics László** történész tartott beszédet.

2009. október 26. Békéscsabán a Jókai Színházban sor került a kárpátaljai magyar írók estjére a Körös Irodalmi Társaság és a Békés Megyei Jókai Színház szervezésben. Ezen az irodalmi esten a Magyar Írószövetség Kárpátaljai Írócsoportjának folyóirata, az **Együtt** képviseletében **Dupka György** író, újságíró, lapigazgató, **Vári Fábrián László** József Attila-díjas költő, író, a szerkesztőbizottság elnöke és **Bakos Kiss Károly** költő, író, szerkesztő mutatkozott be. A rendezvény moderátora **Elek Tibor** irodalomtörténész, kritikus, a *Bárka* c. folyóirat főszerkesztője volt. Bővebben: **Kiss László**. A négyemegyes játéktér (avagy: hogyan csináljunk korszerű nemzeti lírát): <http://www.barkaonline.hu>

2009. október 30. Budapest, BIENÁLÉ. Fészek Művészklub, színházterem: – Történelmi kisvárosok – a kárpátaljai Beregszász bemutatkozása az Égtájak iroda és a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet szervezésben. A tíz tagú delegáció vezetője **Zubánics László**, a KMMI elnöke.

2009. október 30-31. Nagyszőlős, járási könyvtár olvasótermében lezajlott a „Jó gyakorlat a falusi turizmusban” c. project keretében a falusi turizmus és vendéglátói képzés záró foglalkozása a Kárpátaljai Vállalkozásfejlesztési Központ közreműködésével. Az oktatói csoport vezetője **dr. Hanusz Árpád**, a nyíregyházi főiskola tanszékvezető professzora.

Október folyamán megjelent:

Bartha Gusztáv. *P pont, P pont P.* Drámák.. Intermix Kiadó.

Czébely Gabriella. *Holló hajam vánkosán.* Versek. Intermix Kiadó.

Az **Együtt c.** folyóirat 29/3. száma.

Az utánozhatatlan Zsazsa. Fedák Sári születésének 130 évfordulójára. (szerkesztette: **Zubánics László**), KMMI-füzetek II.

Zubánics László. „*Túl a Tiszán van egy város, Beregszász...*”. Tanulmány. KMMI-füzetek, IV.

Összeállította: Dupka György, Zubánics László.

Ön a Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet és a Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közössége hírlevelét olvassa. A hírlevél irodalmi, művészeti híreket, információkat tartalmaz.

A levelezési lista nyilvános, ahhoz bárki csatlakozhat, s bármely tag felvetetheti mások címét.

Vagy küldjön levelet a titkarsag@mekk.uz.ua, kmmi@swi.net.ua email címre.